

Služby lekárov s dodatočnou kvalifikáciou v odbore homeopatie – Podmienky poskytovania zdravotnej starostlivosti lekármi s dodatočnou kvalifikáciou v odbore homeopatie

Tento návrh európskej normy sa predkladá na hlasovanie Európskemu výboru pre normalizáciu (CEN). Zostavila ho Technická komisia ako CEN/TC 427.

Pokiaľ bude tento návrh schválený a stane sa európskou normou, členovia CEN sú povinní riadiť sa vnútornými smernicami CEN/CENELEC, ktoré stanovujú podmienky, za ktorých táto norma nadobúda status štátnej normy bez zmeny.

Návrh normy sa predkladá v troch oficiálnych verziách (anglickej, francúzskej, nemeckej). Ďalšie jazykové verzie sú v právomoci členských štátov CEN, ktoré o preklade upovedomia CEN-CENELEC.

Členmi CEN sú štátne kontrolné orgány týchto krajín: Rakúsko, Belgicko, Bulharsko, Chorvátsko, Cyprus, ČR, Dánsko, Estónsko, Fínsko, Macedónia, Francúzsko, Nemecko, Grécko, Maďarsko, Island, Írsko, Taliansko, Lotyšsko, Litva, Luxembursko, Malta, Holandsko, Nórsko, Poľsko, Portugalsko, Rumunsko, Slovensko, Slovinsko, Španielsko, Švédsko, Švajčiarsko, Turecko, Veľká Británia.

Tento dokument je Európskou normou, a nadobudol platnosť 1. 4. 2017. Jedná sa o neoficiálny preklad do slovenského jazyka.

Úvod

Homeopatickú liečbu vyvinul pred vyše 200 rokmi nemecký lekár Dr. Samuel Hahnemann, a od tých čias sa rozvinula do podoby prepracovanej liečebnej metódy zahŕňajúcej kazuistiku, diagnostiku, predpísanie liečby a dlhodobú starostlivosť o zdravie. Zakladá sa na princípe podobnosti – „liečbu podobného podobným“ – ktorý už niekoľko storočí pozorovali lekári i filozofovia, avšak Hahnemann tento princíp považoval za univerzálny a na jeho základe vypracoval komplexný systém medicíny s vlastnou koncepciou zdravia a choroby, ktorý popísal vo svojej práci *Organon liečebného umenia* (1). Homeopatia sa etablovala ako súčasť západnej, hlavne európskej, vedy a medicíny a v súčasnosti sa praktikuje vo viac ako 70 krajinách sveta.

Táto európska norma má stanoviť kvalitatívne štandardy homeopatickej liečby v kontexte medicíny, zabezpečiť vysokú úroveň vzdelávania, výcviku a výkonu homeopatickej liečby lekármi. Pacientom, ktorí sa rozhodnú pre homeopatiu, by mala byť poskytnutá kvalitná a štandardná starostlivosť.

Táto norma sa tiež usiluje o zjednotenie profesionálnych noriem v homeopatickej praxi naprieč Európou a o integrovanie kvalitnej homeopatickej liečby do európskeho systému zdravotnej starostlivosti. Tým prispeje k riešeniam založeným na širšom chápaní zdravia a samostatného rozhodovania pacienta, ktoré odporúča Stratégia WHO pre tradičnú medicínu (*WHO Traditional Medicine Strategy 2014-2012*) (2).

1 Obsah

Táto európska norma určuje minimálne požiadavky kladené na lekárov s dodatočnou kvalifikáciou v odbore homeopatie a nimi poskytované služby.

Táto norma sa nevzťahuje na služby poskytované inými osobami, ktoré nie sú kvalifikovanými lekármi, ani na prípravu homeopatických liekov, metodológiu a výkon testovania (provingu) homeopatických liekov.

2 Pojmy a definície

V tomto dokumente používame nasledovné pojmy a definície:

2.1 akútne ochorenie

rýchly patologický proces, ktorý má tendenciu prebehnúť viac-menej v krátkom, maximálne stredne dlhom čase. (zdroj: Hahnemann, *Chronické ochorenia: Ich osobitá povaha a homeopatická liečba*).

2.2 chronické ochorenie

ochorenie so zväčša ťažko rozpoznateľným počiatočným štádiom, ktoré dynamicky ovplyvňujú živý organizmus a postupne vedú k odchýleniu od zdravého stavu. (zdroj: Hahnemann, *Organon liečebného umenia, §72*)

2.3 konštitúcia

vzorec fyzických a psychologických vlastností, ktoré určujú jednotlivca, vrátane fyzických a psychických reakcií na podnety a okolnosti bežného života.

2.4 smerovanie liečby

progresívne zlepšenie stavu pacienta, ktoré sa prejavuje zmenami smeru v postupe ochorenia, konkrétne zhora nadol, znútra von, od dôležitejších orgánov k menej dôležitým, z duševnej úrovne na fyzickú, pričom symptómy ustupujú v opačnom poradí než v akom sa objavili.

poznámka: Smerovanie liečby možno zistiť podľa zmien v postupe ochorenia

2.5 celkové symptómy

prejavy ochorenia, ktoré sa týkajú pacienta ako celku, nie len jednej oblasti alebo aspektu

príklad: horúčka, potenie, slabosť

2.6 homeopatický liek

homeopatický prípravok predpísaný podľa princípu liečby podobného podobným

(zdroj: 2001/83/EC v zmysle neskorších úprav 2004/27/EC, čl. 1 (5)) (3)

2.7 výber homeopatického lieku

porovnanie a rozčlenenie príslušných homeopatických liekov s cieľom nájsť najvhodnejší homeopatický liek pre každého pacienta na základe princípu liečby podobného podobným

2.8 homeopatický proving

metóda používaná v homeopatii, pri ktorej sa povaha symptómov a homeopatického lieku určuje tým, že sa dávka látky s homeopatickým účinkom podá zdravým dobrovoľníkom a následne sa pozorujú vyvolané symptómy

poznámka: zodpovedá homeopatickému patogénnemu testovaniu

2.9 homeopatia

liečebný postup, ktorý na zlepšenie zdravia pacienta využíva homeopatické prípravky

2.10 materia medica homeopathica

súbor nazbieraných poznatkov o liečebných vlastnostiach látok používaných v homeopatii

2.11 doktor medicíny s dodatočnou kvalifikáciou v odbore homeopatie (ďalej LDKH, lekár s dodatočnou kvalifikáciou v homeopatii)

lekár (doktor medicíny), ktorý absolvoval štúdium homeopatie a má potrebnú kvalifikáciu na zaradenie homeopatie do starostlivosti o pacienta v rámci všeobecnej lekárskej praxe, špecializovanej konvenčnej praxe alebo výhradne homeopatickej praxe.

2.12 miazmatická teória

Hahnemannova teória vysvetľujúca etiológiu a vznik chronických a opakujúcich sa chorobných stavov, ktoré môžu byť nadobudnuté alebo dedičné a ktoré môžu so sebou niesť predispozície k prepuknutiu určitých ochorení

2.13 modalita

faktor, ktorý spôsobuje zhoršenie alebo zmiernenie určitého symptómu alebo celkového stavu u pacienta

2.14 potencia

miera, do akej bol homeopatický liek potencovaný

2.15 potencovanie a dynamizovanie

spôsob prípravy homeopatiík trením alebo pretrepaním medzi jednotlivými riedeniami

2.16 princíp podobného

používanie látok na liečbu symptómov podobných tým, aké tieto látky vyvolávajú u zdravého jedinca

2.17 repertorizácia

postup, pri ktorom sa využíva repertórium na určenie homeopatika, ktorého materia medica najlepšie zodpovedá celkovej povahe symptómov daného pacienta

2.18 repertórium

systematický zoznam symptómov a ochorení a im zodpovedajúcich homeopatiík

2.19 repertorizačná rubrika

heslo v repertóriu, ktoré uvádza symptómy alebo znaky spolu so zodpovedajúcim homeopatikom

2.20 potlačenie, supresia

postup smerujúci proti smeru liečby

2.21 totalita symptómov

kompletný obraz zahŕňajúci duševné, všeobecné a lokálne symptómy u daného pacienta

3 Spôsobilosť lekára

3.1 Všeobecné zásady

Homeopatia ponúka odlišný prístup k chorobe a jej vzťahu k pacientovi. LDKH vykonáva svoju činnosť rovnako ako lekári konvenčnej medicíny, ale zaraďuje do starostlivosti o pacienta homeopatiu. LDKH pri konzultáciách zachováva etické a profesionálne hodnoty, spôsobilosť a zodpovednosť, aká sa očakáva od lekára, vyhodnocuje celkové potreby pacienta a spolupracuje s ďalšími lekármi a zdravotnými pracovníkmi, ktorých služby pacient využíva alebo v budúcnosti môže potrebovať.

3.2 Požadované vedomosti

LDKH okrem štandardného medicínskeho vzdelania disponuje znalosťou a porozumením nasledovného :

- a) pôsobnosť a význam homeopatie, schopnosť porozumieť a začleniť jej prínos do starostlivosti o pacienta
- b) zdravie a dynamika choroby, širšie porozumenie chronickým ochoreniam
- c) komunikačné zručnosti, najmä v súvislosti s povahou homeopatických konzultácií a kazuistiky
- d) porozumenie pacientovi ako jednotlivcovi
- e) potenciál jednotlivca k samoregulácii a samoliečbe a možné postupy, ako tento potenciál podporiť
- f) dôležitosť terapeutického kontaktu
- g) vedecké a dôkazové základy homeopatie a argumenty, ktoré podporujú jej zásady
- h) obmedzenia homeopatie
- i) využitie homeopatie ako doplnkovej terapie v prevencii, profylaxii a paliatívnej starostlivosti
- j) nevyhnutnosť pohybovať sa v bezpečných hraniciach medicíny a širšieho plánu zdravotnej starostlivosti, čo vyžaduje znalosť lekárskej diagnózy, prognózy a konvenčnej liečby

3.3 Požadované schopnosti a zručnosti

LDKH má byť schopný:

- a) získať informovaný súhlas s poskytovaním homeopatickej liečby
- b) získať komplexné údaje, keďže predpisovanie homeopatik sa zakladá na holistickom zhodnotení pacienta, ako aj patologických príznakov a všetkých aspektov prípadu
- c) zistiť symptómy a identifikovať príznaky na fyzickej, emocionálnej a duševnej úrovni s použitím kazuistiky, vyšetrenia a ďalších dodatočných metód analýzy, a tak zvoliť vhodné homeopatikum
- d) jasne komunikovať s pacientami, ich rodinou a zdravotníkmi pracovníkmi
- e) zabezpečiť, aby pacienti boli plne informovaní o možnostiach liečby a zdravotnej starostlivosti

3.4 Vzťah medzi homeopatiou a konvenčnou liečbou

LDKH volí liečebný postup, ktorý je najvhodnejší pre pacienta, či už konvenčný, homeopatický alebo ich kombináciu. LDKH by mal poznať možnosti aj obmedzenia homeopatie, čo do istej miery závisí od jeho vzdelania a skúseností. Homeopatiu možno použiť ako metódu liečby v rámci všeobecnej aj špecializovanej medicíny.

4 Klinická prax

4.1 Zaznamenanie prípadu

Komplexné zaznamenanie prípadu je najdôležitejším diagnostickým nástrojom homeopatie. Počas zaznamenávania sa posudzujú indikácie liečby. Pri zaznamenávaní prípadu LDKH :

- a) preskúma príznaky a symptómy stavu v zmysle konvenčnej lekárskej diagnózy
- b) zistí údaje potrebné pre kvalifikovaný výber vhodného homeopatika

Postup zaznamenania prípadu zahŕňa:

- a) zaznamenanie spontánne viditeľných znakov, správania, gest
- b) zaznamenanie informácií spontánne poskytnutých pacientom
- c) identifikovanie symptómov v ich totalite pri pacientovom popise prípadu za asistencie homeopata
- d) podrobnejšie preskúmanie najdôležitejších detailov: myseľ a emócie, celkové a lokálne symptómy vrátane modalít
- e) kompletnú analýzu prípadu vrátane lekárskej histórie, životného príbehu a sociálnych podmienok
- f) kompletnú rodinnú históriu.

V kontexte homeopatického zaznamenania prípadu sa vykonáva podrobné fyzické vyšetrenie, ktoré umožňuje zachytiť a podrobnejšie popísať všetky fyzické znaky a symptómy vrátane vonkajších viditeľných znakov.

4.2 Analýza prípadu

Počas homeopatickej analýzy prípadu LDKH posúdi symptómy a nálezy podľa princípov homeopatie. LDKH najmä:

- a) identifikuje symptómy charakteristické pre daného pacienta
- b) zhodnotí symptómy relevantné pre výber homeopatika
- c) identifikuje symptómy, ktoré sú dôležité pre sledovanie postupu liečby (symptómy, ktoré sa vzťahujú k vývoju choroby)
- d) analyzuje a posudzuje vývoj za pomoci uvedených symptómov, pričom berie do úvahy spontánny progres a princípy postupu liečby podľa homeopatie
- e) porovnáva a rozlišuje homeopatiká s použitím materia medica
- f) berie do úvahy rôzne prístupy, metódy a nástroje pre výber vhodných homeopatik
- g) dokáže pracovať s repertóriom a je si vedomý jeho možností a obmedzení

4.3 Následná kontrola a sledovanie prípadu

V rámci priebežného sledovania prípadu, ktoré je jedným z najdôležitejších diagnostických nástrojov počas liečby, LDKH:

- a) uistí sa, či pacient dodržiaval liečbu odporúčenú počas predošlej konzultácie a správne užíval homeopatiká
- b) zhodnotí zmeny v symptómoch v súvislosti s podávaním homeopatik, samostatným užívaním iných liekov a ďalšími vplyvmi
- c) analyzuje a posudzuje zmeny
- d) zhodnotí úspešnosť liečby
- e) kontroluje a v prípade potreby upravuje plán liečby
- f) rozhoduje o ďalšom postupe.

4.4 Podmienky vedenia lekárskeho záznamu

Lekárske záznamy by mali obsahovať klinický stav na začiatku liečby, jeho zmeny v priebehu liečby, akékoľvek rozhodnutia ohľadne liečby, postupov a opatrení, ako aj klinický vývoj, tak aby si podľa nich iný LDKH dokázal urobiť prehľad o prípade. Všetky konzultácie by mali byť zaznamenané.

Dokumentácia týkajúca sa zaznamenania prípadu na začiatku liečby by okrem štandardných bodov kazuistiky mala obsahovať:

- predpísané homeopatiká, vrátane ich potencie a dávkovania, prípadne ďalšie terapeutické a diagnostické opatrenia
- v prípade potreby stručné zachytenie verbálnych odporúčení pacientovi

Zaznamenanie prípadu by malo zachytávať klinické symptómy a čo najviac citovať pacientove vlastné slová. Pri každom symptóme je potrebné uviesť podrobnosti potrebné k správne mu výberu homeopatika, pokiaľ si pacient dokáže dané podrobnosti vybaviť.

V analýze prípadu sa vo forme poznámok zaznamenávajú presné kroky podniknuté v danom prípade: výber homeopatika, indikácia symptómov súvisiacich s vývojom choroby, identifikácia zmenených, odstránených alebo novoobjavených symptómov.

5 Etický kódex a správanie

5.1 Základné zásady

LDKH dodržiava všeobecné zásady platné pre všetkých kvalifikovaných profesionálov v oblasti zdravotnej starostlivosti tak, ako ich udáva Hipokratova prísaha a deklarácie Svetovej lekárskej asociácie, a to najmä:

- a) zásady týkajúce sa práv jednotlivca, napríklad:
 - 1) právo na neporušiteľnosť ľudského tela
 - 2) právo na súkromie
 - 3) samostatnosť pacienta
 - 4) právo na kvalitnú zdravotnú starostlivosť
- b) zásady poskytovania služieb zameraných na individuálnu starostlivosť o pacienta

5.2 Zásady prístupu k pacientovi

V rámci vzťahu lekára a pacienta LDKH:

- a) k pacientovi pristupuje čestne a s rešpektom k prejavenej dôvere. Konkrétne LDKH:
 - 1) nevyvoláva negatívne emócie
 - 2) vyhýba sa nepotrebným zásahom
 - 3) nepredpisuje nepotrebnú liečbu.
- b) rešpektuje integritu pacienta, konkrétne:
 - 1) rešpektuje pacienta ako jednotlivca schopného robiť vlastné rozhodnutia a niesť zodpovednosť za vlastnú osobu
 - 2) svojím konaním sa usiluje pomôcť pacientovi k čo najväčšej samostatnosti a čo najrýchlejšiemu odstráneniu závislosti na liečbe
 - 3) k pacientovi pristupuje ako k seberovnému – informuje ho a zapája na úrovni fyzickej, emocionálnej aj duševnej
 - 4) berie do úvahy pacientovu životnú filozofiu
 - 5) poskytuje pacientovi informácie a rady tak, aby mohol robiť informované rozhodnutia
 - 6) rešpektuje pacientove právo poradiť sa s ďalšími odborníkmi v oblasti medicíny

- c) venuje patričnú pozornosť problémom, s ktorými pacient prichádza, a na konzultáciu si vyhradí potrebný čas
- d) používa iba liečbu, s ktorou pacient súhlasí a o ktorej je dostatočne informovaný
- e) vytvára si s pacientom vzťah založený na vzájomnej dôvere a dáva pacientovi priestor na vyjadrenie akýchkoľvek problémov alebo obáv
- f) rešpektuje dôvernosť údajov o pacientovi pri uverejňovaní prípadov v odborných časopisoch, prezentáciách alebo prednáškach, neuvádza alebo mení údaje, podľa ktorých by bolo možné identifikovať pacienta, vyžiada si od pacienta písomný súhlas s prezentovaním alebo publikovaním jeho prípadu
- g) neprezerá žiadne informácie o pacientovi, s výnimkou prípadov
 - 1) keď to vyžaduje zákon
 - 2) keď existuje podozrenie zo zneužívania detí alebo starších osôb, o ktorom je potrebné informovať zodpovedné orgány
 - 3) keď pacient odsúhlasil zverejnenie informácií, jeho formu a rozsah
 - 4) keď ide o nebezpečnú situáciu alebo prípad núdze a dané informácie môžu zabrániť poškodeniu zdravia či smrti pacienta alebo inej osoby
- h) vykonáva činnosť pod vlastným menom, a to aj v prípade spojenej klinickej praxe
- i) informuje pacienta o plánovanom odchode na dôchodok alebo ukončení či odovzdaní praxe inému lekárovi
- j) v prípade preberania pacienta od iného lekára si so súhlasom pacienta zabezpečí predošlé záznamy
- k) usiluje sa o konzultácie a spoluprácu s ďalšími poskytovateľmi zdravotnej starostlivosti, ktorí sú zapojení do starostlivosti o daného pacienta. Konkrétne LDKH:
 - 1) v prípade, že nemôže vykonať niektoré vyšetrenie alebo liečebný zásah, odporúča pacienta k inému kolegovi alebo inému poskytovateľovi zdravotnej starostlivosti, ktorý môže pacientovi poskytnúť potrebnú pomoc
 - 2) predchádza neželaným konfliktom v liečebných postupoch
 - 3) so súhlasom pacienta konzultuje s ďalšími odborníkmi zapojenými do starostlivosti o daného pacienta

Pokiaľ LDKH nie je zároveň všeobecným lekárom daného pacienta, LDKH by mal pacienta podporovať v udržiavaní vzťahu so svojim všeobecným lekárom. LDKH môže pacientovi odporúčať iného lekára, pokiaľ nastali nasledovné okolnosti:

- l) lekár stratil vo vzťahu k pacientovi profesionálnu objektivitu
- m) pacient má nerealistické očakávania vo vzťahu k liečbe
- n) LDKH cíti, že nedokáže pacientovi poskytnúť ďalšiu pomoc
- o) LDKH je toho názoru, že došlo k porušeniu vzťahu založenom na vzájomnej dôvere

5.3 Zásady liečby

V súvislosti s liečbou LDKH:

- a) koná v súlade s princípmi homeopatie
- b) vyhýba sa supresii. Liečbu je potrebné smerovať k dlhodobému celkovému zlepšeniu stavu pacienta, avšak v niektorých prípadoch môže poskytnúť paliatívnu liečbu
- c) vysvetľuje pacientovi súvislosť medzi životným štýlom a zdravotnými problémami, poskytuje mu rady v oblasti samostatnej starostlivosti o zdravie a prevencie alebo mu odporúča iných odborníkov v tejto oblasti

- d) pred začatím liečby pacientovi objasní voľbu liečby
- e) berie do úvahy samouzdravovací potenciál každého človeka ako základný princíp, liečba uzdravenie podporuje, vyvoláva a aktivuje, ale za výnimočných okolností je paliatívna
- f) usiluje sa podporovať osobný rast a rozvoj pacienta ako slobodného jednotlivca, napomáha mu pri prekonávaní problémov a chorôb a udržiavaní si vlastnej nezávislosti
- g) disponuje zručnosťami potrebnými na využívanie schválených nástrojov a materiálov používaných na vyšetrenie pacienta
- h) neustále sa usiluje o odborný rast, udržiava si potrebnú úroveň vedomostí, vzdelania a odbornosti. Využíva pritom doškoloňovacie kurzy a programy odborného rozvoja, spolupracuje s kolegami a študuje odbornú literatúru
- i) nepoužíva metódy, na ktoré nemá potrebnú kvalifikáciu
- j) preberá osobnú zodpovednosť za priebeh liečby, v prípade delegovania liečby inému odborníkovi, ktoré nebolo nezávisle autorizované, konečná zodpovednosť ostáva na delegujúcom lekárovi
- k) prejavuje rešpekt voči svojej profesii a kolegom a iným odborníkom v oblasti starostlivosti o zdravie
- l) výsledky svojich výskumov a klinických skúseností zdieľa metodickým a otvoreným spôsobom, bez skresľovania faktov alebo zatajovania poznatkov alebo postupov, neusiluje sa o nepatričnú propagáciu vlastnej osoby, nenárokuje si žiadne tajné a výhradné postupy liečby, nevyhlasuje, že poskytuje mimoriadnu liečbu
- m) zdrží sa akéhokoľvek konania, ktoré nie je v súlade s profesionálnou etikou.

5.4 Zásady bežnej praxe

Vo svojej bežnej praxi LDKH:

- a) dodržiava termíny konzultácií
- b) je k dispozícii v jasne určených dňoch a hodinách
- c) pokiaľ nemôže dodržať dohodnutý termín konzultácie, kontaktuje pacienta v dostatočnom predstihu alebo zariadi, aby pacienta prijal zastupujúci lekár. Zastupujúci lekár pacientovi poskytne liečbu iba v prípade, že na to má dostatočnú kvalifikáciu
- d) počas alebo pred prvou konzultáciou pacienta riadne informuje (pokiaľ možno písomne, formou brožúry alebo oznamu v čakárni) o:
 - 1) členstve v odborných organizáciách
 - 2) lekárskej kvalifikácii, jej rozsahu a obsahu
 - 3) cenách konzultácií, trvania a priebehu ošetrení
- e) v spolupráci s pacientom vypracuje flexibilný plán liečby a pokiaľ možno, stanoví prognózu
- f) vedie presné a dôkladné záznamy o pacientovi:
 - 1) zhromažďuje iba údaje potrebné k liečbe
 - 2) zaistí bezpečnosť a dôvernosť záznamov tak, aby k nim mali prístup iba osoby s riadnym zákonným povolením
 - 3) pokiaľ pacient požiada o záznam liečby alebo jeho odovzdanie inému lekárovi, bezodkladne a bezplatne poskytne na všetky podstatné informácie
 - 4) uschováva dokumentáciu všetkých prípadov minimálne po dobu stanovenú nariadeniami platnými v danom štáte

- g) zabezpečí priestory, vyšetrovacie nástroje a materiál, ktoré sú funkčné, hygienické a chránia súkromie pacienta
- h) na konci konzultácie alebo krátko po nej pacientovi dá predpis obsahujúci názov homeopatika, dávkovanie, frekvenciu a dobu užívania
- i) ostáva nezávislý na komerčných inštitúciách alebo osobách z medicínsko-farmaceutickej sféry
 - 1) nepripravuje a nepredáva homeopatiká v priestoroch vlastnej ordinácie alebo vlastnej firmy
 - 2) neprijme províziu za liečivá pripravené v lekárni
- j) propaguje svoju činnosť vo vhodnej miere a profesionálnym spôsobom, výlučne s cieľom informovať verejnosť o svojej ordinácii a špecializácii v odbore homeopatie
- k) umožní oprávneným orgánom kontrolu priestorov a tiež, v prípade potreby, prístup k záznamom pacientov, a to na základe písomného súhlasu pacienta

6 Vzdelanie

6.1 Všeobecné zásady

Cieľ liečby, ako aj praktický prístup k chorobe je v homeopatii odlišný od konvenčnej medicíny. Homeopatický vzdelávací program (HEP) lekárov pripraví na to, aby dokázali udržiavať a zlepšovať poskytovanie čo najlepšej a bezpečnej homeopatickej starostlivosti v rámci samostatného celoživotného vzdelávania. V rámci neho sa rozvíja profesionalita lekára s dôrazom na vzdelanie, schopnosti, prístup a správanie.

Čo sa týka predpisov v oblasti lekárskeho vzdelania v Európe, vzdelávanie v oblasti homeopatie sa riadi národnými vzdelávacími štandardmi pre akreditáciu v danej oblasti. Pokiaľ národné štandardy neexistujú, riadi sa štandardom CEN/TC 427.

6.2 Základné podmienky Homeopatického vzdelávacieho programu (HEP)

6.2.1 Podmienky prijatia

Uchádzač musí byť doktor medicíny alebo študent medicíny a musí mať povolenie vykonávať lekársku prax vo krajine svojho pobytu.

6.2.2 Podmienky HEP

HEP, vrátane prednášok, cvičení a skúšok sa organizuje inštitúcia špecializovaná na oblasť homeopatie.

Učitelia musia byť odborníci so skúsenosťami v oblasti, ktorú prednášajú.

Vzdelávanie zahŕňa prednášky spolu s dostatočným klinickým výcvikom a skúsenosťami v klinickej praxi po dobu ekvivalentnú min. 350 h. Jedna tretina by mala tvoriť klinický výcvik. Uchádzač by mal dostať možnosť ukončiť vzdelávací program do doby 3 rokov pri štúdiu popri práci.

Vyučovacie metódy ako e-learning, webináre, vypracovanie samostatných zadaní atď. môžu byť priebežne začlenené.

6.3 Výsledok vzdelávania

6.3.1 Hlavný výsledok

HEP má LDKH pripraviť na:

- a) udržiavanie a zlepšovanie bezpečnej a kvalitnej homeopatickej starostlivosti, celoživotné samostatné vzdelávanie a neprestajný odborný rozvoj
- b) ďalšie zvyšovanie profesionality (t.j. vedomostí, zručností, prístupov a správania, aké od LDKH očakávajú pacienti a verejnosť).

6.3.2 Požadované vedomosti a schopnosti

Počas HEP by študent mal nadobudnúť vedomosti a schopnosti popísané v bode 3.2 a 3.3 a tiež by mal:

- a) preukázať jasné vedomosti, porozumenie, klinické schopnosti a znalosť postupov, rovnako ako profesionálny prístup k poskytovaniu účinnej starostlivosti zameranej na dobro pacienta
- b) nadobudnúť hlbšie porozumenie zdraviu a dynamike choroby a nový pohľad na chronické ochorenia
- c) obnoviť a rozšíriť si záujem o klinickú medicínu
- d) rozvíjať svoje klinické a komunikačné schopnosti, najmä počas zaznamenávania prípadu, schopnosť pozorne počúvať a zachytávať podrobnosti histórie pacienta a pozorne sledovať „postup udalostí“ v súvislosti s vývojom choroby
- e) nadobudnúť povedomie o možnostiach samoregulácie a samoliečby a možnej stimulácii týchto procesov
- f) preukázať, že dokáže efektívne zvládať vzťah lekár-pacient a dynamiku komunikácie, ku ktorej dochádza pred, počas a po homeopatickej konzultácii, porozumieť dôležitosti samotného terapeutického stretnutia
- g) získať prehľad o rozsahu a prínose homeopatie pre lekárových pacientov aj pre komunitu, v ktorej pracujú, dokázať porozumieť a začleniť jej prínos do starostlivosti o pacienta, preukázať, že je integrálnou súčasťou poskytovanej zdravotnej starostlivosti
- h) preukázať zodpovednosť vo využívaní svojej kvalifikácie a vplyvu v prospech zdravia jednotlivých pacientov, komunity a celej populácie
- i) preukázať odhodlanie k hĺbkovému štúdiu, ako aj tvorbe, šíreniu, aplikovaniu a prekladu homeopatických lekárskejších poznatkov, preukázať prehľad o vedeckých súvislostiach daného predmetu, vedeckých dôkazoch a argumentoch, ktoré ho podporujú
- j) preukázať oddanosť zdraviu a dobrému stavu jednotlivca a spoločnosti a odhodlanie k vykonávaniu etickej praxe, dodržiavaniu profesionálnych predpisov a vysokých osobných noriem správania sa, odhodlanie vnímať pacienta ako jednotlivca a osobnosť spolu so všetkými aspektmi ľudského bytia

6.3.3 Dodávanie HEP

HEP by mal:

- a) obsahovať praktické aj teoretické vzdelávanie
- b) zaručiť bezpečnú a čo najlepšiu starostlivosť, pozornosť vo vykonávaní praxe a poskytovaní spätnej väzby
- c) zabezpečiť, aby kandidáti dosiahli výsledok vzdelávania popísaný v Prílohe A.

6.4 Skúšanie

Skúšky sa môžu konať na konci každého roku a musia konať na konci študijného programu. Cieľom preskúšania je posúdiť študentove širšie a hlbšie vedomosti v oblasti homeopatie a schopnosť

samostatne aplikovať vedomosti prezentované vo vyučovaných predmetoch a schopnosť viesť homeopatickú konzultáciu a voliť vhodnú liečbu. Smernice k preskúšaniu sa nachádzajú v Prílohe B.

6.5 Trvalý odborný rozvoj (TOR)

6.5.1 TOR pre LDKH

LDKH by mal byť motivovaný k účasti na celoživotnom vzdelávaní a očakáva sa od neho, že sa bude riadiť štátnymi predpismi pre celoživotné vzdelávanie, ktoré platia v jeho krajine, alebo ktoré mu odporučí homeopatická vzdelávacia inštitúcia, aby si obohacoval vedomosti a schopnosti v oblasti homeopatie aj konvenčnej medicíny.

LDKH by sa mal zúčastňovať národných alebo medzinárodných školení, stretnutí, kongresov, workshopov, seminárov alebo iných vedeckých podujatí týkajúcich sa homeopatie, prostredníctvom ktorých získa patričné kvalifikačné hodnotenie (body).

6.5.2 TOR homeopatickej profesie

LDKH by mal prevziať zodpovednosť za šírenie vlastných skúseností a nových poznatkov

PRÍLOHA A

Študijné osnovy

A.1 Prehľad

Pri ukončení vzdelávania by LDKH mal okrem znakov popísaných v časti 3 – všeobecná spôsobilosť disponovať nasledovným:

- a) komplexná znalosť histórie, princípov a konceptu homeopatie tak, ako sú popísané v Hahnemannových klasických dielach *Organon liečebného umenia* a *Chronické ochorenia, ich zvláštna povaha a homeopatická liečba*, a schopnosť odovzdávať tieto znalosti ďalej
- b) dostatočná prax v homeopatii absolvovaná pod dohľadom supervízora
- c) komplexná znalosť *materia medica* a komparatívnych *materia medica* hlavných homeopatiík
- d) schopnosť spoľahlivo určiť homeopatiká a rozlišovať medzi nimi
- e) porozumenie rôznym terapeutickým prístupom v rámci homeopatie
- f) schopnosť aplikovať vedomosti na široké spektrum zdravotných problémov
- g) pochopenie postavenia homeopatie v integrovanej starostlivosti o pacienta
- h) porozumenie potenciám a farmaceutickým formám, v ktorých sú homeopatiká dostupné, schopnosť zostaviť homeopatický predpis
- i) prehľad o výskumných aktivitách v oblasti homeopatie a schopnosť podeliť sa o tieto poznatky
- j) prehľad o základných princípoch vedeckej výskumnej metodológie
- k) prehľad o kontrolných opatreniach v homeopatickej klinickej praxi

Lekári s touto úrovňou vzdelania by mali byť spôsobilí zasadať pri skúškach oficiálnych regulačných orgánov pre LDKH vo svojej krajine. Svoju úroveň si udržiavajú splnením podmienok trvalého odborného rozvoja v homeopatii a v relevantných kľúčových medicínskych odvetviach podľa návrhu daných organizácií.

A.2 Sylaby

A.2.1 Všeobecný úvod

Cieľ výuky je písaný kurzívou. Konkrétnejšie výsledky štúdia sú popísané obyčajným písmom.

A.2.2 Starostlivosť o zdravie

A.2.2.1 Úloha homeopatie

Študent rozumie vhodnému využitiu homeopatie v prospech pacienta.

Študent pozná rozsah a obmedzenia homeopatie, indikácie jej použitia a prekážky jej účinnosti, dokáže posúdiť indikácie homeopatie alebo inej formy liečby, dokáže posúdiť prípad z pohľadu konvenčnej medicíny. Dokáže zhodnotiť indikácie použitia homeopatie na základe popisu ochorenia poskytnutého pacientom. (koncept „prirodzeného ochorenia“ tak, ako sa nachádza v homeopatickej filozofii, sa popisuje inde).

A.2.2.2 Úloha lekára

Študent rozumie atribútom, zodpovednosti a spôsobu práce LDKH vo vzťahu ku konvenčnej medicíne a iným profesionálom v oblasti zdravotníctva.

Študenti si je vedomý svojej úlohy a zodpovednosti v systéme zdravotnej starostlivosti a chápe, že vzťah LDKH k poskytovaniu zdravotnej starostlivosti sa zásadne nelíši od akéhokoľvek iného lekára. Na druhej strane si uvedomuje, že v homeopatii je najvyššou hodnotou individualita pacienta a jeho subjektivita, a teda je lekárovou úlohou a zodpovednosťou brať na ňu ohľad. Taktiež berie ohľad na osobné pocity a osobnostné nedostatky, ktoré môžu vstupovať do vzťahu lekár-pacient.

LDKH sa učí nájsť svoj osobný štýl práce, skúma ako to ovplyvňuje konzultácie a ako ho využívať vhodne a efektívne.

A.2.2.3 Postup konzultácie a vzťah lekár-pacient

Študent si rozšíri vedomosti a schopnosti v oblasti vzťahu lekár-pacient a dokáže porozumieť motivácii pacienta a zodpovednosti v procese starostlivosti o zdravie.

Študent nadobúda znalosť faktorov vyplývajúcich z individuality pacienta počas konzultácií a liečby, vrátane pacientovej motivácie a očakávaní, a učí sa zohľadňovať ich pri konzultovaní a plánovaní liečby.

Študent hlbšie porozumie pacientovmu prežívaniu choroby, prečo je pre lekára dôležitá sebaanalýza a schopnosť reflexie. Ďalej porozumie dynamike vzťahu lekár-pacient a nadobúda zručnosti v aplikovaní týchto poznatkov v praxi, počas konzultácií a zaznamenávania prípadu.

A.2.2.4 Kontinuita liečby a vedenie záznamov

Študent si osvojí vhodný spôsob vedenia záznamov v záujme udržania kontinuity starostlivosti o pacienta a dodržiavanie predpisov klinickej praxe.

Študent ovláda a dokáže aplikovať zásady korektného vedenia záznamov v záujme plánovania liečby a efektívnej následnej starostlivosti, kontroly a výskumu. Osvojí si poznatky a schopnosti nevyhnutné

na úplné zaznamenávanie konzultácií, zaznamenania a analýzy prípadu, výberu homeopatiík a liečby. To umožní priebežné posudzovanie vývoja prípadu a uľahčí komunikáciu s inými odborníkmi zapojenými do starostlivosti o pacienta, a tiež umožní zber dát za účelom kontroly a výskumu (s písomným súhlasom pacienta).

A.2.2.5 Integrovaná starostlivosť

Študent si osvojí metódy zabezpečenia efektívnej integrácie zdravotnej starostlivosti.

LDKH rozumie svojej úlohe v poskytovaní iného pohľadu vo vzťahu k iným zdravotníckym odborníkom a možným etickým otázkam, ktoré s tým súvisia. Učí sa rozvíjať prístup založený na otvorenosti, vzájomnom rešpekte a spolupráci v komunikácii s kolegami, s lekárskou komunitou a verejnosťou. Osvojí si vhodné metódy dokumentácie a komunikácie pri spolupráci s kolegami a inými zdravotníckymi odborníkmi a pri informovaní pacienta a jeho blízkych o plánovanej liečbe, jej možnostiach a obmedzeniach.

A.2.2.6 Informovanie pacienta

Študent si osvojí vhodné postupy informovania pacienta a verejnosti.

Študent dokáže včas, vhodným a dostatočným spôsobom poskytovať informácie ohľadne cieľov, očakávaní a postupe liečby, a to voči jednotlivým pacientom aj verejnosti. Dokáže pacientovi sprostredkovať dostatok informácií o liečbe, homeopatiiku a možnostiach a obmedzeniach homeopatie vo všeobecnosti a v každom prípade. Študent dokáže objasniť metódy homeopatie, ako aj svoj osobný štýl práce kolegom aj verejnosti.

A.2.3 Vedenie prípadov a lekárske záznamy

A.2.3.1 História a princípy

Študent nadobudne dôkladné znalosti princípov homeopatickej metódy, jej histórie a súčasného vývoja.

Študent disponuje hĺbkovou znalosťou a porozumením homeopatickým ideám, konceptu chorôz a liečby, potencovania, účinku homeopatiík a Hahnemannovej miazmatickej teórie, rovnako ako jej systematickej aplikácie v prípade akútnych a chronických ochorení. Má dostatok vedomostí o historickom vývoji daných konceptov a modelov, ktoré sú súčasťou homeopatickej metódy, tak ako sú popísané v pôvodných dielach, o ich ďalšej interpretácii a vývoji súčasných myšlienok a praktík. To zahŕňa znalosť rozličných hlavných homeopatických škôl a doktrín a kontroverzií v rámci homeopatickej vedeckej komunity. Je schopný posúdiť indikácie použitia homeopatickej metódy v prípade ťažkostí popisovaných pacientom.

A.2.3.2 Dôkazová medicína

Študent má vedomosti v oblasti relevantných výskumných metód a dôkazovej medicíny vo vzťahu k homeopatii.

Študent má základný prehľad o pokusoch *in vivo*, *in vitro*, na úrovni buniek, na rastlinách, zvieratách a ľuďoch, o základnom klinickom výskume, významných klinických skúškach, meta-analýzach atď.

A.2.3.3 Zaznamenávanie a analýza prípadu

Študent nadobudne dôkladné vedomosti v oblasti metód zaznamenania prípadu a analýzy a schopnosť ich vhodne aplikovať.

Študent nadobudne schopnosti v oblasti získavania, formulovania, analyzovania a zaznamenávania histórie, symptomatológie a individuality, v oblasti výberu homeopatiík a repertorizácii (znalosť obsahu a využitia rôznych repertórií), v krátkodobom aj dlhodobom vedení prípadu. Má všetky potrebné schopnosti, najmä komunikačné, na to, aby dokázal prijať a analyzovať prípad: získať všetky podstatné údaje pre výber vhodného lieku prostredníctvom rozhovoru, fyzického vyšetrenia a ďalších prostriedkov; overiť, či sú získané dáta úplné (totalita symptómov); hodnotiť relatívnu váhu relevantných symptómov; zvoliť similitum pomocou syntézy a rozpoznania vzorov, repertorizácie a znalosti materia medica; určiť ďalšie liečebné postupy; identifikovať prekážky homeopatickej liečby a možnosti ako ich odstrániť; zhodnotiť reakciu na homeopatikum (smer liečby); analyzovať akútny prípad; vykonať analýzu konštitúcie v chronickom prípade; analyzovať akútnu epizódu v rámci liečby chronického ochorenia.

Študent porozumie prognóze homeopatickej liečby vo vzťahu k vitalite, veku a zdravotnej histórii pacienta a všeobecnej medicínsko-nozologickej diagnóze. Dokáže udržiavať jasný prehľad v dlhodobom vedení prípadu tak, aby bolo možné neustále brať zreteľ na cieľ a uskutočniteľnosť liečby a prehodnocovať ich.

Študent má prehľad o rôznych repertóriách, použití knižných a/alebo elektronických repertórií, vrátane voľby repertorizačných rubriík a využitia rôznych repertorizačných postupov.

Študent s istotou dokáže vyvolávať a analyzovať reakcie na homeopatiká.

A.2.3.4 Materia medica

Študent má rozsiahle znalosti v oblasti materia medica, založené na predpísanom zozname homeopatiík a požadovanej hĺbke znalostí o každom z nich.

Študent pozná zdroje a vývoj (pôvod substancie, patofyziologické a toxické účinky, patogénne symptómy v pôvodných zdrojoch, obraz homeopatika vyvinutý na základe skúsenosti mnohých generácií homeopatov, provingové symptómy, klinické symptómy, vzťah k iným homeopatikám), kategórie, obraz lieku (vzorec symptómov), výber homeopatika a vzťahy predpísaných homeopatiík, pôvod homeopatických materia medica, vrátane provingu, klinickej verifikácie, vzťah medzi homeopatikami pri ich výbere, vývoj, vlastnosti a použitie rôznych materia medica a rôznych repertórií. Škola zodpovedná za vzdelávanie homeopatov v krajine by mala definovať predpísaný zoznam minimálne 100 homeopatiík, na základe všeobecného konsenzu.

A.2.3.5 Terapie

Študent má rozsiahle znalosti a porozumenie liečebným metódam a schopnosť ich aplikovať.

Študent má dôkladné znalosti terapeutických indikácií, postupov predpisovania a používania rôznych potencií, dokáže s istotou aplikovať tieto znalosti v priebehu liečby prípadu. Dokáže zvoliť stratégiu vhodnú pre daný prípad, zvoliť vhodnú potenciu, pozná rôzne škály potencií a ich účinky, dokáže určiť indikácie pre homeopatickú liečbu vo všeobecnosti a v danom akútnom alebo chronickom prípade, vybrať a odôvodniť zvolenú stratégiu v danom chronickom alebo akútnom prípade, vybrať

a odôvodniť všetky konkrétne kroky podniknuté na základe analýzy prípadu, viesť prípad vyžadujúci dlhodobú liečbu, rozoznať a interpretovať reakcie na homeopatiká a podľa toho voliť stratégiu, rozoznať a reagovať na prechodné akútne stavy počas liečby chronického ochorenia, pochopiť princípy určujúce prognózu homeopatickej liečby vo vzťahu ku zvolenému postupu, homeopatiku a potencii.

A.2.3.6 Klinické skúsenosti

Študent nadobúda klinickú prax v použití homeopatickej metódy.

Študenti nadobudnú homeopatickú prax prácou s pacientom pod dohľadom skúseného LDKH určeného školou. Klinická prax zahŕňa praktickú prácu popri štúdiu teórie. Medzi navrhované formy výcviku patria:

- a) nemocnice a ambulantné kliniky
- b) študent v prítomnosti supervízora buď:
 1. pozoruje konzultáciu, alebo
 2. preberá zodpovednosť za konzultáciu pod dohľadom supervízora
- c) konzultácia bez prítomnosti supervízora a praktické cvičenia (články, videozáznamy, prípadové štúdie skutočných pacientov). Cieľom tejto časti štúdia je zabezpečiť, že študent dokáže použiť znalosť homeopatie, vedenia prípadu a svoje terapeutické schopnosti. Pokiaľ možno študent by sa mal podieľať na provingu, čo zlepší jeho pozorovacie schopnosti.
- d) študent môže pracovať pod dohľadom viacerých supervízorov. V takom prípade sa zvolí jeden koordinátor, ktorý bude kontaktovať supervízorov a organizovať prax. Koordinátor tiež sleduje študenta, či plní požadovaný plán odštudovaných hodín a kontroluje študentov index.

A.2.3.7 Úvod do moderných metód výuky

Vzdelávacie inštitúcie môžu do svojich osnov začleniť rôzne moderné metódy výuky. Študent si osvojí zručnosť v používaní týchto nových techník. Nasledujúce metódy sú už všeobecne akceptované: e learning, i-learning, webináre, domáce zadania.

A.2.3.8 Farmakológia

Študenti nadobudnú znalosť metód homeopatickej farmácie.

Študenti spoznajú rôzne metódy prípravy liečiv, rôzne hodnoty potencií a ich použitie, rozsah foriem, dávkovania a ich použitie.

A.3 Trvalý odborný rast (TOR)

A.3.1 TOR lekárov

Študent by mal byť motivovaný k účasti na celoživotnom vzdelávaní a očakáva sa od neho, že sa bude riadiť štátnymi predpismi pre celoživotné vzdelávanie, ktoré platia v jeho krajine, alebo ktoré mu odporučí homeopatická vzdelávacia inštitúcia, aby si obohacoval vedomosti a schopnosti v oblasti homeopatie aj konvenčnej medicíny.

Študent si rozvíja ochotu a schopnosť udržiavať krok s najnovšími trendami a pokrokmi v konvenčnej a homeopatickej medicíne a čerpať z rôznych možností vzdelávania, je si vedomý toho, aké je

dôležité byť informovaný o najnovšom vývoji, či už prostredníctvom literatúry, doškolovacích kurzov a kongresov a pod. Na individuálnej úrovni nadobudne rutinu v priebežnom hodnotení výsledkov liečby a práce v medziach svojich terapeutických schopností. Na kolegiálnej úrovni si navykne konzultovať svoju prácu s kolegami individuálne alebo v skupine, prípadne konzultovať s odborníkmi z iných oblastí. Naučí sa preniesť informácie z odborných publikácií do vlastnej praxe a správania v praxi. Dokáže študovať odbornú literatúru, posúdiť jej kvalitu a prínos. Je informovaný o problémoch metodológie v homeopatickom výskume a pozná spôsoby ako šíriť nové poznatky prostredníctvom uverejňovania v časopisoch, na internete, na kongresoch a pod.

A.3.2 TOR homeopatickej profesie

Študent preberá zodpovednosť za odovzdávanie svojich skúseností a nových poznatkov.

Študent si je vedomý dôležitosti šírenia svojho vzdelania a poznatkov v oblasti konvenčnej a homeopatickej medicíny, je ochotný a schopný využívať k tomu naskytnuté príležitosti. Na medzinárodnej úrovni konzultuje svoju prácu s kolegami, individuálne alebo v skupinách, ako aj s odborníkmi v iných oblastiach. Dokáže prispievať k rozvoju a šíreniu materia medica prostredníctvom zaznamenávania a hodnotenia údajov vlastných pacientov. Je ochotný informovať homeopatickú obec o nových poznatkoch a náhľadoch získaných z odborných publikácií a iných zdrojov týkajúcich sa konvenčnej medicíny, ktoré sú prínosné pre homeopatickú profesiu. Študent je motivovaný k tomu, aby sa zúčastňoval na a prispieval ku vzdelávaniu, školskej výuke a supervízii.

PRÍLOHA B

(informatívna)

Smernica pre preskúšavanie

Preskúšavanie v homeopatii by sa malo riadiť nasledovnými štandardmi:

- a) Preskúšanie bude otvorené iba lekárom registrovaným u patričných lekárskeho orgánov v danej krajine, ktoré dokončili vzdelávanie zodpovedajúce štandardom určeným v predošlých častiach tohto dokumentu
- b) Komisia skúšajúcich by sa mala skladať prevažne z lekárov s min. 5 rokmi praxe v homeopatii, ktorých schváli reprezentatívny orgán LDKH v krajine
- c) Skúška by mala zabezpečiť, že úspešní kandidáti budú spĺňať podmienky homeopatického lekárstva určené v tomto dokumente v súvislosti s profilom LDKH, čiže spĺňať popísané úlohy, funkcie a zodpovednosť LDKH zodpovedajúce prostrediu, v ktorom pracuje
- d) Skúška by mala overiť dosiahnutie cieľu štúdia stanovených v tomto dokumente týkajúce sa vedomostí, schopností a postojov:
 - 1) homeopatické princípy, ich história a vývoj (princíp podobného a jeho aplikácia v liečbe)
 - 2) koncept individualizácie liečby, vnímanie a hodnotenie (hierarchia) totality symptómov
 - 3) proces vyhľadávania najpodobnejšieho homeopatika, ktoré preukázateľne vyvolalo u zdravého organizmu symptómy, aké sa prejavujú u pacienta
 - 4) určenie dávkovania a vhodnej potencie, ako aj správne podávanie
 - 5) hodnotenie reakcie pacienta na liečbu

- 6) znalosť stavov, aby bolo možné opakovať dávkovanie a riedenie
 - 7) koncept chronického ochorenia, vývoj choroby a ochorenia, prevencia
 - 8) spôsoby, akým homeopatiká prispievajú k homeopatickej liečbe, najmä postup provingu homeopatik pri kontrolovaných experimentoch
 - 9) vhodný prístup v urgentných prípadoch, v ťažkých a smrteľných prípadoch, v prípadoch duševných porúch a jednostranných prípadoch atď.
 - 10) znalosť indikácií a obmedzení homeopatie, koncept paliatívnej liečby a neliečiteľných chorôb
 - 11) vedenie dlhodobých prípadov, porozumenie nozológií a výberu homeopatik (systém vzájomných vzťahov a odkazov)
 - 12) klinické a terapeutické metódy
 - 13) zaznamenávanie a analýza prípadov
 - 14) repertoriácia
 - 15) materia medica
 - 16) postupy predpisovania
 - 17) konzultačné postupy, vrátane komunikačných schopností, riadenia vzťahu doktor-pacient, sledovanie liečby
 - 18) vedecký a na dôkazoch založený základ homeopatie
 - 19) integrácia homeopatie v rámci širšieho spektra zdravotnej starostlivosti. Zabezpečenie toho, aby bola aplikovaná úplne a citlivo v oblasti chorobnosti a zdravotných potrieb ľudí, v kontexte všeobecnej lekárskej praxe, špecializovanej konvenčnej praxe alebo výlučne homeopatickej praxe
- e) Očakáva sa, že skúšaný LDKH disponuje kompetenciami zodpovedajúcimi jeho vzdelaniu v oblasti všeobecného lekárstva a jeho špecializácii. Neberie sa to však ako samozrejmosť a je možné od kandidáta požadovať preukázanie dostatočnej spôsobilosti v oblasti všeobecného lekárstva, na základe ktorej bude môcť vykonávať samostatnú lekársku prax a ktorá spĺňa požiadavky akreditačných a kontrolných orgánov v danej krajine.
- f) Skúška pozostáva z kombinácie rôznych postupov, ktoré preveria teoretické a praktické znalosti kandidátov, ich schopnosti a postoje. Napríklad:
- 1) vypracovanie písomných úloh, ktoré môžu (podľa výberu skúšajúcej komisie) zahŕňať test s voľbou odpovedí, esej, modifikované formy eseje (napr. riešenie zadaného problému), štandardizované prípady atď.
 - 2) prezentáciu prípadov, na ktorých kandidát pracoval, na ktorých preukáže všeobecnú lekársku spôsobilosť, vzťah s pacientom, homeopatické schopnosti počas zaznamenávania prípadu a analýzy, predpisovania a následnej starostlivosti
 - 3) priame hodnotenie posudkovou komisiou s použitím skutočných pacientov alebo prípadových štúdií, počas ktorého sa posúdia vedomosti kandidáta, porozumenie a schopnosti v analýze a vedení prípadu.

Tieto postupy by mali zodpovedať štandardným postupom odborného posudzovania kvalifikácie. Skúška môže prebiehať naraz alebo po častiach buď centrálnou alebo prostredníctvom akreditovaných škôl v členskom štáte, podľa schválených postupov vedúcej organizácie LDKH v členskej krajine a jej Komisie pre preskúšavanie. Pokiaľ sa zodpovednosť za niektorú časť hodnotenia deleguje na pridruženú vzdelávaciu organizáciu, táto organizácia bude zodpovedná za akreditáciu a hodnotenie. Skúška môže byť rozdelená do viacerých stupňov, počas ktorých sa hodnotia rôzne časti osnov, podľa

rozhodnutia vedúcej organizácie, pokiaľ sú splnené štandardy popísané v tomto dokumente. Niektoré skúšajúce orgány môžu vyžadovať dizertačnú prácu, na tejto úrovni kvalifikácie sa ale nepovažuje za vhodnú formu preskúšania.

Po ukončení HEP a úspešnom absolvovaní skúšky je lekár kvalifikovaný začleniť homeopatiu do starostlivosti o pacienta v rámci všeobecnej lekárskej praxe, špecializovanej konvenčnej praxe alebo výlučne homeopatickej praxe. Oprávnené orgány pre LDKH mu môžu vydať Certifikát/Diplom v odbore homeopatie.

PRÍLOHA C **(informatívna)**

Odporúčaný zoznam vyučovaných homeopatiík

Škola zodpovedná za vzdelávanie LDKH v krajine by na základe všeobecného konsenzu mala zostaviť predpísaný minimálny zoznam 100 homeopatiík.

1. Aconitumnapellus
2. Apismellifica
3. Arnica montana
4. Bellis perennis
5. Okoubaka
6. Belladonna
7. Calcium carbonicum
8. Calcium phosphoricum
9. Calcium fluoratum
10. Calcium silicatum
11. Calcium sulphuricum
12. Gelsemium
13. Nuxvomica
14. Sulfur
15. Sulfur iodatum
16. Baptisia
17. Allium cepa
18. Drosera rotundifolia
19. Euphrasia officinalis
20. Ipecacuanha
21. Heparsulfur
22. Sabadilla
23. Pyrogenium
24. Barium carbonicum
25. Barium muriaticum
26. Rana bufo
27. Stannum metallicum
28. Natrium muriaticum
29. Natrium carbonicum
30. Natrium sulphuricum
31. Natrium phosphoricum

32. Alumina
33. Graphites
34. Mezereum
35. Petroleum
36. Phosphorus
37. Thujaoccidenthalis
38. Aethusacinnapium
39. Argentumnitricum
40. Argentummetallicum
41. Borax
42. Carboanimalis
43. Carbovegetabilis
44. Carduusmarianus
45. Colocynthis
46. Antimoniumcrudum
47. Antimoniumtartaricum
48. Ammoniumcarbonicum
49. Ammoniummuriaticum
50. Hydrastiscanadensis
51. Chelidoniummajus
52. Chinaofficinalis
53. Iris versicolor
54. Taraxacumofficinale
55. Arsenicum album
56. Araenicumiodatum
57. Aurummetallicum
58. Aurummuriaticum
59. Aurummuriaticumnatronatum
60. Aurumsulphuratum
61. Bryoniaalba
62. Dulcamara
63. Lycopodiumclavatum
64. Ledum
65. Rhustoxicodendron
66. Ruta graveolens
67. Symphytum
68. Strontiumcarbonicum
69. Radiumbromatum
70. Coniummaculatum
71. Cantharis
72. Urticaurens
73. Berberisvulgaris
74. Cuprummetallicum
75. Cuprumaceticum
76. Staphysagria
77. Podophyllumpeltatum
78. Mercuriussollubilis
79. Mercuriuscorrosivus
80. Mercuriusdulcis
81. Mercuriuscyanatus
82. Mercuriumbiiodatums
83. Mercuriusprotoiodatus

84. Lachesismutus
85. Crotalushoridus
86. Crotaluscascavella,
87. Najatripudians,
88. Elapscorallinus,
89. Bothrops lanceolatus,
90. Cenchriscontortrix,
91. Toxicophispugnax,
92. Viperaberus,
93. Bungarusfasciatus)
94. Opium
95. Cactusgrandifloris
96. Moschus
97. Ferrummetallicum
98. Ferrummuriaticum
99. Ferrumphosphoricum
100. Ferrumiodatum
101. Ferrumsulphuricum
102. Magneziumcarbonicum
103. Magneziummuriaticum
104. Magneziumphosphoricum
105. Agaricus.
106. Helleborus.
107. Plumbummetallicum
108. Cocculus. indicus
109. Zincummetallicum
110. Zincumphosphoricum
111. Hypericum
112. Mandragora
113. Cyclamen
114. Cimicifuga
115. Sepia
116. Platina
117. Palladium
118. Liliuntigrinum
119. Vinca minor
120. Ustilagomaydis
121. Sanguinariacandensis
122. Sabalserrulatum
123. Pulsatilla
124. Silicea
125. Ignatiaamara
126. Folliculinum
127. Ambra
128. Anacardium
129. Chamomilla
130. Cina
131. Coffea
132. Hyoscyamusa
133. Stramonium
134. Tarentulahispanica
135. Tarentulacubensis

136. Theridion
137. Veratrum album
138. Phytolaccadecandra
139. Phellandriumaquaticum
140. Asteriarumens
141. Laccaninum
142. Lacmaternum
143. Lachumanum
144. Lacdefloratum
145. Lacovinum
146. Lacfelinum
147. Lacvaccinum
148. Lacleonum
149. Psorinum
150. Tuberculinum
151. Aviare
152. Medorrhinum
153. Syphillinum